

ALFABETİZASYONDA RADYO VE TELEVİZYONUN ROLÜ*

Okuma Yazma Seferberliğinde Radyo ve Televizyon Tekniklerinin Kullanılması

Adil TÜRKÖĞLU**

SUNU

Kuruluş amaçlarına ilişkin olarak, Unesco, cehalete karşı açılan savaşla ilgilenmekte ve teşkilat bu alanda programlar hazırlamaktadır. Sosyal ilerlemeler ve hayatın maddi koşullarının düzeltilmesinde okuma yazmanın oynayabileceği rol tüm devletlerce kabul edilmiştir.

Dünyamızda son on yılda cehalete karşı olan savaş hızlanmış olup, savaşın başarıyla sonuçlanarak, "her şahsın eğitim görmek hakkıdır prensibinin" uygulama safhasına geçmesine ilişkin çalışmalar artmıştır.

Unesco, öğretimin ana diliyle mi, yoksa yardımcı dille mi yapılması gerektiğini tesbit etmek maksadıyla evvelce araştırmalar yapmıştır. 1956 yılında da Okuma ve Yazma Öğretimi adlı bir incelemede, okuma, yazmanın çeşitli ülkelerdeki görünümü, metotların evrimi ve alınması gereken tedbirlerden söz edilmektedir.

Cehalete karşı savaşta radyo ve televizyonun kullanılması son yıllarda yaygınlaşmıştır. Kritik edeceğimiz inceleme, bu savaşta radyo ve televizyonun rolünü çeşitli memleketlerde incelemektedir. Bu açıdan inceleme bu alandaki araştırmaların devamıdır.

Giriş bir tarafa bırakılırsa inceleme üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım, Anketin uygulandığı üye devletlerdeki durumu açıklamaktadır. İkinci kısımda, problemler ve gerçekleşmesi ele alınmıştır. Üçüncü kısımda, temel görüşler ve gelecek durum verilmiştir.

* Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü

** Maddisson John, Le Role De la Télévision et De La Radio Dans l'Alphabetisation Etudes et Documents D'information No: 62. UNESCO. Paris 1971 adlı yapıttan özet çeviridir.

Kritik yalnız bu eser göz önünde tutularak değil 1956 yılında yapılan "Okuma ve Yazma Öğretimi" adlı incelemede ele alınması gereken tedbirleri radyo ve televizyonun ne ölçüde gerçekleştirdiği açısından da yapılmıştır.

Cehalete karşı gitgide yağunlaşan bir uğraşa rağmen, Dünyada okuma yazma bilmiyenlerin sayısı yükselmektedir. Okuma yazma konusunda harcanan çabalar, demografik büyümeye yetişmemektedir. Geleneksel metotlar bu konuda yetersiz kalmaktadır. Radyo ve Televizyon yalnız okuma yazma bilmeyenlere değil, öğreticilerin yetişmesinde de etkili olmaktadır.

Geleceğe dönük çalışmaları düzenlemek için, Unesco tarafından bu konuda bir anket uygulanmış, sonuçlar bu yapıt'ta analiz edilmiştir. Bu çalışma, bir görevli (M. Vladimir Skofenkol ve üç danışman M. Leo Lesch, le Professeur Hole Nerie et. M. John Maddison)'ın yardımıyla üye devletlerde gerçekleştirilmiştir.

Rapor 38 üye devletteki denemeler üzerinde olup, daha önce de yayınlanmıştır. Yapıt, büyük ölçüde Radyo ve Televizyondan yararlanma ve cehalete karşı savaşa yardım amacı taşımaktadır.

BÖLÜM I

Birkaç eğilim ve evrensel durum.

İnceleme dünyanın çeşitli bölgelerinde 40 ülkeyi içine almaktadır. Bu konudaki bilgiler, 1969'da Unesco tarafından gönderilen ankete verilen cevaplardan elde edilmiş ve diğer kaynaklarla desteklenmiştir. Anket gönderilen bazı ülkeleri Unesco uzmanları ziyaret etmişlerdir.

Cehaletle savaşta radyo ve televizyonun kullanılması ve bu alandaki gelişmeler ve eğilimler daha sonraki bölümde incelenecektir. Bununla beraber burada birkaç eğilim üzerinde durmakta yarar vardır. Buna göre ilk olarak, cehaletle savaşta radyo ve televizyonun kullanılması son yıllarda yaygınlaşmıştır. 1964 yılında Milli Eğitim Bakanlıklarına gönderilen anketlerden çıkan sonuçlarla mukayesesi yapılırsa, bu sonucun açık olarak dikkati çektiği görülür. 1964 raporu, cehaletle savaşta 17 ülkenin radyo ve televizyondan faydalanmakta olduğunu göstermektedir. Ayrıca 10 ülke radyo ve televizyondan audio-visuels araçlar olarak faydalanmaktadır. Bu rakamlar eskiye kıyasla Radyo-Televizyondan eğitsel amaçlarla faydalanmanın 4 kat arttığını göstermektedir. Eski raporlarda yayınların niteliğiyle ve yayınların çoğaltılması ile ilgili nedenler görülmemektedir.

Bu yayılma, daha çok 1964 yılı sonlarında dikkati çekmektedir. Çünkü okuma yazma oranı son 10 yıl içinde hızlı bir şekilde artmıştır.

İkinci genel eğilim, 40 ülke ankete verdikleri cevapta radyodan faydalandıklarını belirtmişlerdir. 1969'da yalnız 21 ülke televizyondan faydalanıyordu. Televizyon yayınlarının pahalılığı yayılmayı önlemektedir. Buna göre radyo temel araç rolünü oynamaya devam etmektedir.

Televizyon uydularının meydana çıkması, faydalanma alanını genişletebilecektir. Bununla beraber transistörlü radyoların ucuz olması, mücadelede insanların bilgilerini ve yeteneklerini geliştirmelerine olanak vermektedir.

Ankette, bir nokta, radyo ve televizyonun kullanılışındaki çeşitliliklerdir. Bilgi yenileme-yayınlar, doğrudan eğitim, cahillerin formasyonu, mücadelede daima güç bir sorun bir veya bir çok yaklaşımın olmasıdır. Bununla beraber, faydalanma yükselmektedir, yeni teknikler ve yayınlar alfabetlere büyük ölçüde yardım etmekte ve radyonun yokluğu ciddi bir tehlike göstermektedir.

ANKET

Bilgi toplanan ülkeler İngilizcedeki alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Bilgiler 1969 yılının ortalarına kadar olan durumu vermektedir. Durum tasviri olarak ve mümkün olduğu kadar özetle verilmektedir. Verilerin çeşitliliği herhangi bir özel plan çerçevesinde açıklanamamaktadır. Verilerin bilgilerine göre cahil tipini ve projelerini tayin etmek kolay değildir.

AFRİKA

Cezayir :

Yetişkinler için, Okuma Yazma Kursları 1969'ta Unesco'nun Cezayir II. adı verilen bir pilot projesi ile başlamıştır. Bu kurslar Milli Televizyon Servisi tarafından Arapça olarak haftada 4 kez yayınlanmaktadır. Yayınlar Milli Alfabetizasyon Merkezi ve pilot proje bölümü tarafından ortak olarak hazırlanmaktadır. Kampanyada tüm araçlardan faydalanma yoluna gidilmektedir.

Mali:

Mali'de, radyo Unesco'nun Alfabetizasyon pilot projesinde önemli bir rol oynar. 1969 Ağustos'unda Milli Radyo ve Mali Alfabetizasyon

yon merkezi tarafından kırsal bölgeler için kurslar düzenlenmiştir. Mali radyosu bir anda, 3 kısa dalga halinde 6 milli ve Fransız dilinden yayın yapar. Kırsal bölgelerdeki dinleyiciler için çeşitli yayınlar yapılmaktadır (Ziraat, açılık, hayvan yetiştirme, sağlık sosyal sorunlar ve genel eğitim). Mali Radyosu, şehirlere ve kırlardaki dinleyicilerine üretmek için öğrenmek adı altında okuma yazma yayınları yapmaktadır.

1969 Ocak'ından beri, okuma yazma programlarını hazırlamak amacıyla, Milli Alfabetizasyon Merkezi tarafından hazırlanan metinler Pazartesi ve Cuma günleri akşam programlarında yayınlanmaktadır. Bu yayınlar Milli Alfabetizasyon Kampanyasının tüm yönleriyle ve Fransızca, Bombara, Peul, Songol, Tamaheq dillerinde olmaktadır.

KUZEY AMERİKA

Küba:

Alfabetizasyon Kampanyasından radyodan çok faydalanılmıştır. Unesco raporlarına göre 1962-63'de yetişkinler için televizyonda 617, radyoda 1548 program yayınlanmıştır. Bu daha net olarak 1963-64'de de devam etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 3 servis yaratılmıştır.

Meksika:

1965'den beri televizyon, 1961'den beri de radyo Alfabetizasyonda yardımcı olmaktadır. Yayınlardan Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur. Radyo ve Televizyon kurlarında yaşayan dil kullanılmaktadır. Alfabetizasyon radyo ve televizyonda belirli sürelik kampanyalar halinde devam etmekte, her kampanya altı ay devam etmektedir. Genel olarak her radyo yayını 27 dakika devam eder. Her kampanyada hükümet 500 bin el kitabı dağıtır. Faydalananlar bir form doldurmak zorundadırlar. Formda adı, yaşı adresi ve işi yazılıdır.

Bu kurlar 150 radyo istasyonu tarafından nüfusun tamamına, 11 televizyon istasyonu tarafından nüfusun % 20'sine ulaşır. Federal yasaya göre televizyon ve radyo her gün 30 dakika sosyal, kültürel ve eğitim yayınları yapmak zorundadır.

Özel bir radyo da bulunmaktadır (E.R.H.) (Escuelas Radiofonicas Huayacocotla), Başlangıçta özel bir üniversite tarafından organize edilen bir kurum bu gün özerktir. Kurları okuma, yazma ve aritmetiğe ayrılmıştır ve dört seviyede yayın yapmaktadır.

Küçük şehirlerde ve kırsal bölgelerde, lokallerde toplananlara 85 radiophanigues merkez yaratılmıştır. Bu kurlara kayıtlı halen 1200 öğrenci bulunmaktadır. Bunların 300'ü dördüncü seviyeye ulaşmıştır. Her seviye 100 dersi içermektedir. 20 dakika devam eden yayınlar Pazartesi ve Cuma akşamları yayınlanmaktadır.

GÜNEY AMERİKA

Şili:

Kırsal gelişme için kurulmuş olan (radiophanigue) kuruluşuyla Milli Eğitim Bakanlığı, kırsal bölgelerdeki alfabetizasyon kampanyalarına beraberce katılmaktadır. Tüm seviyelerde temel eğitimin geliştirilmesi söz konusudur. Pedagojik materyaller, bakanlık tarafından verilmektedir.

Toplanan bilgiler gösteriyor ki, 1969 da radyo yayınları, 1800 kişi tarafından (yaklaşık olarak) izlenmektedir.

Halen televizyonda, Şili Katalik Üniversitesi tarafından yetişkinlerin eğitimi için deneme yayını yapılmaktadır. Yayınlarla teknik ve sanat karakteri taşıyan mesleklerin öğretilmesi söz konusudur. Bu program deneme niteliğindedir. Ayrıca yetişkinler eğitimi servisinin sorumluluğu altında günlük problemlerin çözümüne yönelmiştir.

Ekvator:

Radyo ve Televizyon bütün ülkede bazı motivasyonları güçlendirmek için propaganda aracıdır. Radyo-televizyon alfabetizasyonda yardımcı bir araçtır. Hazırlanan programlar 20 okulda ortalama 30 öğrenci için hazırlanır. Servislerde yerli ve yabancı uzmanlar çalışmaktadır.

ASYA

Hindistan:

Hindistan'da kırsal bölgelerdeki yetişkinlerin eğitimi için 1956'dan beri radyo ve televizyondan yararlanmak için yoğun bir çaba vardır. Daha önce 200 dinleyici kulübüyle bir hareket başlamıştı. Sonra Unesco Genel Konferansının kararıyla, Kanada'daki teknikten tamamiyle farklı bir pilot projeye girilmiştir.

1965'de, 30 verici, 50 diyalet ve tüm dillerde kırsal bölgeler için günde 30 dakika olmak üzere yayına başladı. Bu devrede 200.000 alıcı, devletin yardımıyla, Hindistan köylerine verildi.

Çiftçiler için, Unesco tarafından yeni bir projenin gerçekleşmesi 2,5 yılda oldu. Bu projeye üç Bakanlık ilgileniyordu. 1- Gıda ve Tarım, 2- Eğitim, 3- İnfomasyon ve Radyo Bakanlığı.

Hükümet üç Bakanlığı yüksek verim elde edebilmek için bu projeye öncelik vererek iş birliğine gitme zorunluğu duydular. Bu proje sayesinde Hindistan Radyosu düzenli olarak, çiftçilik sorunları üzerine yayınlara girşerek kırsal bölgelerdeki tartışma gruplarına yönelmiştir. Uzmanlar, yayınlar ve iyileştirilmesi üzerinde radyo yöneticileriyle işbirliği yaptılar. Hükümet her tartışma grubuna bir alıcı vermiştir.

İran:

Alfabetizasyon Projesi Unesco tarafından organize edilmiştir. P.N.U.D ve M.E. Bakanlığı radyodan faydalanmayı öngörüyordu. Çeşitli ders modelleriyle doğrudan iç yayınlara, öğreticilerin formasyonuna hizmet ediyordu. Ayrıca radyo yardımcı araçlar ve duvar tablolarıyla birlikte öğrencilerin yetişmesine hizmet ediyordu. 1968-69'da her gün sabahları 1,5 saat kadınlar için, akşamları 45 dakika öğreticiler, ziraat ve endüstri işçilerine hizmet ediyordu. Diğer birçok kimsenin de bu yayınlardan faydalandığı bir gerçektir. Böylece dinleyici sayısı 5.000'e ulaşıyordu.

Programlar Milli Radyo Servisi tarafından, orta dalgadan yayınlanıyor ve Pilot Proje uzmanlarınca hazırlanıyordu.

Fonksiyonel alfabetizasyon projesinden önce, radyo deneme yayınları adı altında alfabetizasyon kampanyası için kullanılmıştı.

1969'da Tarım Reformu Bakanlığı tarafından, alfabetler için kültürel merkezler yaratıldı ve radyo-televizyon yayınları onlara ayrıldı.

AVRUPA

İtalya:

Alfabetizasyon için televizyon yayınları "Asla geç değildir sloganı" adı altında 1960 Ekiminde başlamış, 1968'de tüm ülkeye yayılmıştır. Okuma, yazma bilmiyen ve yarı okuma yazma bilmiyenlerin sayısını azaltmak için eğitici yayınlar yararlı olmuştur.

Proje, İtalyan Radyo Televizyon Kurumu, Halk Eğitim Genel Müdürlüğü ve Halk Eğitimi Bakanlığı tarafından büyük sayıda kuruluş ve milli birliklerce yarışmayla hazırlanarak gerçekleştirildi. Proje tamamen Milli Alfabetizasyon kampanyasına özgü olup milli ve taşra düzeyindedir. Altı aylık birinci kur için İtalya'nın çeşitli bölgelerinden 3.305 grup kuruldu. Özellikle Güney İtalya'da ilgili bölgelerin Akademi Müfettişleri tarafından grup öğretmenleri tayin edildi. 30 ile 50 yaş arasındaki kadın ve erkek öğrenciler mahalli lokallerde kurları izlediler. Her öğrenciye bir cetvel, kalem, el kitabı parasız olarak verildi. Kurlar okullarda ve düzenleyiciler tarafından hazırlanan sınıflarda oldu.

Kurlar 2 kategoriye ayrılıyordu:

A) Analfabetler için, B) Yarı Alfabetler için.

Her kur 6 aylık bir sürede 60 dersi içeriyordu. Haftada akşamları 1,5 saatlik üç yayını sınıftaki iki saatlik yayın izliyordu. Bir sınav sistemi ve sertifika bu projeyi tamamlıyordu.

İlk altı yılda dersler, 1. chaire üzerinden yayımlanıyordu. Son iki yılda 2. chaire üzerinden yayımlanarak tüm halk izleyebiliyordu.

Mevcut 20-30.000 öğrenci bu kurları izlemektedir. Ayrıca 1,5 milyon telespektetör de kişisel olarak izlemektedir.

İspanya:

Radyo programları propaganda ve bilgiye hizmet etmektedir. 1,5 saatlik yayın programları vardır.

BÖLÜM II.

PROBLEMLER VE GERÇEKLEŞTİRMELER

Televizyon ve radyonun cehaletle savaşta kullanılması çeşitli ülkelere göre değişmektedir. Sorun yalnız eğitsel değildir. Ülkelere göre sosyal ve ekonomik sorunlarda önemlidir. Verilen bazı cevaplar bu açıdan yeni araştırmaları zorunlu kılmaktadır. Bazı sorular belirli olup, ayrıntılıdır. Cevaplar ise çok çeşitlidir. Bazıları tam cevabı yansıtmaktadır.

- Cehaletle savaşta niçin bazı ülkeler radyoyu seçmişlerdir?
- Radyonun kullanılması nasıl organize edilmiştir?

— Hangi genel yöntemler kullanılmaktadır?

— Radyonun kullanılmasının nedenleri:

Radyonun kullanılmasının nedenleri ilginçtir. Çoğu cevap aynı fikri açıklamaktadır. Televizyon seyircilerinin sınıfsal niteliği ülkeden ülkeye değişmektedir. Çoğu ülkelerde orta sınıf televizyon seyretmekte ve antenler fakir mahallelerde yükselmektedir. Orta Amerika'da bir Unesco Uzmanı şöyle demektedir. "Haklı veya haksız, birçok kişi için bir televizyon iyi bir gıdadan daha önemlidir".

Radyonun kullanılmasındaki birinci neden; ayrıcalıkları kaldırması, insanları ortak bir birliğe ulaştırmasıdır. Televizyon, sınıfları çoğaltmakta, öğretmen eksikliğini gidermektedir. Ayrıca doğrudan bir eğitim aracı olup, en iyi yardımcı öğretmen durumundadır. Diğer avantajları; seçiciliği, en iyi öğretmenleri, en iyi metotları kullanmış olmasıdır. Radyonun kullanılması ise, yayın alanının genişliği, günlük değişmeleri vermesi ve transistörlü olmasıdır. Bazı cevaplar radyonun milli birliği gerçekleştirdiğini yansıtmaktadır.

— Bazı memleketlerde radyo ve televizyon, cehaletle savaşta uygun bir ortam yaratmak için kullanılmıştır. Bu durum basın tarafından desteklenmiştir. Örneğin; Tunus'ta, günlük yayınlar, devletin resmi organı tarafından yayınlanmıştır. Cezayir'de ise 15 gün önceden yayınlanmıştır.

Kuruluşların Durumu:

Alfabetizasyon için bilgi araçlarının kullanılmasındaki sorumluluk, çeşitli ülkeler arasında farklılık göstermemektedir. A.B. Devletlerinde mahalli, resmi ve özeldir. Özellikle üniversiteler Federal Hükümetin yardımından faydalanırlar. Latin Amerika ülkelerinde dini kurumlar faaliyet gösterirler. Ama normal olan, Milli Eğitim Bakanlıklarının sorumlu olmasıdır. Bazı ülkelerde ise sorumluluk, bakanlıklar arasında paylaşılmaktadır.

Genel olarak organizasyonlar, programın hazırlanması, sınıf, idare, araştırma gibi tüm sorumlulukların kendilerinde toplanmasını istemektedirler. Önemli sayıda cevap Unesco uzmanlarından faydalandıklarını belirtmektedir.

Cehalet Kavramı:

Bu kavram farklı şekilde anlaşılmaktadır. Basit veya elemanter şekilde, okuma, yazma ve günlük hayatın basit bilgilerini öğrenmek-

tir. Ronksiyonel bir şekilde, bir mesleğin ön bilgilerini vermektir. Radyo ve televizyon daha çok fonksiyonel tipte kullanılmaktadır. Bunda amaç, sosyal ve ekonomik olarak insanın gelişmesidir. Genel olarak öğretilen sùjeler, okuma, yazma ve aritmetik dışında kesin değildir. Tüm projelerde yurttaşlık eğitimi, sağlık konuları yer alır. Örneğin; Guatemala'da amaç, iyi tüketiciler, iyi ziraatçiler, iyi vatandaşlar yetiştirmektir. Öğretilen konular, elemanter matematik, dil, insanın görevleri, tohumların seçimi, teknikten faydalanma, toprak, sağlık, hastalıklara ve parazitlere karşı savaştır. Kongo'da televizyon yayınları skeç olarak verilmektedir. Hindistan Radyosu ise, periyodik olarak mahalli problemlere ve tartışma grublarına hitap etmektedir.

Dinleyiciler – Grup ve Kişisel:

Gitgide televizyon seyircisinin sayısı yükselmektedir. Televizyon bazı memleketlerde kişisel, bazı memleketlerde grup halinde izlenmektedir. Açıkırtki, alıcı sayısı yükselmektedir. Böylece öğrenci başına düşen yayın masrafı düşmektedir. Örneğin; izleyici sayısı Meksika'da 1, İtalya'da 1,5 milyona yaklaşmaktadır. Yapılan bir ankete göre Tunus'ta kadın seyircilerin sayısı erkeklere nazaran 2 kat fazladır. Arabistan'da erkeklerin sayısı, kadımlara nazaran 3 kat fazladır. Yalnız İran'da özel olarak kadınlar için programlar hazırlanmaktadır. Genel olarak erkek sayısı kadımlardan fazladır. Öğrencilerin yaşları 18-40 arasında değişmektedir. 40 yaşından sonra devam edenlerin sayısı oldukça azdır. Brezilya'da izleyicilerin % 43'ü 14 yaşından aşağı öğrencilerdir.

Seyirciler mesleklerine ve sosyal sınıflara göre şöyle bir görünüm göstermektedir.

- i) Kırsal Bölgeler,
- ii) Endüstri İşçileri,
- iii) Ev Kadınları,

Çok sayıda ülkede yetişkinler geleneksel bir eğitim kazanmak için programlara istekle katılmaktadır. Örneğin eşi okuma yazma öğrenen bir kadın, öğrenmek istemektedir.

Yayın Sistemleri ve Programlar:

Genel olarak programlar akşamları 1,5 saat yayınlanır. Fabrika işçileri ve kadınlar için sabahları programlar vardır. Yayınlar

yarım saatle, 1,5 saat arasında değişmektedir. Yayınların muhtevası tümüyle eğitici değildir. Kolombiya'da her yayın 2 dakika ile 40 dakika arasında değişmektedir. Muhteva, müzik, güldürücü hikayeler, popüler dansları içermektedir. Guatemala'da iki saattir, ama yayın muhtevası oldukça değişiktir. İran'da değişik bir yöntem uygulanmaktadır. Akşam ve sabahları kadınlara, akşamları erkeklere ayrılan programlar vardır.

- i) 15 dakika ziraat işçilerine,
- ii) 15 dakika endüstri işçilerine,
- iii) 15 dakika öğrenci ve öğretmenlere,

Kurlar ortalama 6 ile 8 ay arasında devam etmekte olup, 100 ile 150 saat arasında değişmektedir. Bazen kurların tamamlanması 2 senelik bir zamanı gerektirmektedir.

Programlar okuma, yazma öğretimine ayrılmıştır. Yayınlar Millî dille yapılmaktadır. Birden fazla dilin konuşulduğu ülkelerde ise iki veya üç dille yapılmaktadır.

Bir Unesco uzmanının açıkladığına göre, ana dil dışında yapılan yayınlar da etkili olmaktadır.

Yayınlar çeşitli dinleme merkezlerindeki alıcılarla 25 ile 12 öğrenciye hitap etmektedir.

Personelin Formasyonu:

Gelen cevaplara göre yayıncıları hazırlayanların formasyonları yetersizdir. Televizyon ve radyonun yalnız yetişmiş bir uzman tarafından yönetildiği durumlar az değildir. Diğer ekip ise, kalifikasyonu eksik kişilerden oluşmaktadır. Örneğin; gelişme halinde olan bir ülkede, her gün 1,5 saatlik yayını organize eden ekip,

- i) İdare: 5 kişi (yüksek okul veya orta öğretim 2. devre mezunu)
- ii) Görüşme ve materyallerin Manipulasyonu: 6 kişi (teknisyen)
- iii) Yayın için gerekli materyallerin satın alınması: 3 kişi (1 dökümentalist)
- iv) Padagoji, programların hazırlanması: 13 öğretici (5 öğretmen üniversite öncesi, 6 öğretmen taktimcisi).
- v) Reception: Alfabetisasyon merkezlerinde akşam kurları için 60 kişi M.E. Bakanlığı tarafından görevlendirilir. Bu öğretmenler yetişme ve hizmet içi eğitim kurlarını izlerler.

vi) Araştırmacı: Sürekli olarak altı araştırmacı sahada araştırma yaparak verileri analiz eder.

Önemli projeler için eleman temin etmenin çeşitli güçlükleri vardır. Bazı projeler için eleman yetiştirilebilmekte, bazıları için ikili anlaşmalar çerçevesinde Unesco'dan uzmanlar sağlanmaktadır.

Yayın - Metotlar, Materyaller ve Denemeler:

Verilerden genel sonuçlar çıkarmak kolay değildir. Onun için bu bölümde doğrudan anlatımlara yer verilmiştir. Prodüktörler halkın ilgisini uyardırmak için çeşitli yöntemler denemektedir. Örneğin Brezilya'da ilk ders Pele ile başlıyor. Hemen hemen tüm kur futbolla ilgilidir. "Pele düştü", "Ben Pele" gibi cümleler var. Sesli harflerin telaffuzundan sonra, bir müzik parçası çalınır, sonra bir maçtan parça gösterilir. Oyuncuların sırtlarında harfler yazılıdır. Maçın sonucundan Matematik için faydalanılır. Futbol sahasındaki bir kazadan, sağlık eğitimi için faydalanılır.

Yugoslavya'da şehirde yaşamak için köyünü terkeden bir kadının öyküsü anlatılır. Günlük hayatın güçlükleri belirtilir. Okuma, yazma öğrenen kişinin bu güçlüklerle karşılaşmadığı anlatılır.

Birleşik Arap Cumhuriyeti'nde ise gelecek şimdiden başlar sloganıyla programlar başlamaktadır. Bir Unesco uzmanı projeyi şöyle değerlendirmektedir.

1968'de başlayan projeler, 1964-65 yılındaki denemeler göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Projenin amacı, işçilere ve okuma, yazma bilmiyen köylülere 90 televizyon dersiyle İlk Öğretimdeki 4. sınıf seviyesinde eğitim vermektir. Uygulama eksersizleri için "Okuyoruz ve Yazıyoruz" başlığı altında 3 kitap yayınlandı. Dersler mümkün olduğu kadar geniş sosyal sınıflara hitap ediyordu. Televizyon dersleri, haftada 3 defa 1,5 saat devam ediyordu. İlgiyi uyandırmak için küçük skeçler ve renkli resimler vardı.

Tunus'ta, öğretim yayınları (Okuma-yazma, Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Eğitimi, Dinî Eğitim) ve genel kültür yayınları vardır. Bu yayınları yetişkinler üç merkezde dinlerler: Aile ortamında, Sosyal ortamda ve Mesleki ortamda.

1964-65 de bir Unesco uzmanı Côte-d'ivoire'deki dersler hakkında ilginç bir yapısal durumdan bahsediyor.

İki aylık bir adaptasyon devresinden sonra.

Okuma	15 dakika
Hesap	10 "
Okuma (harflerin revizyonu)	10 "
Okuma (yeni harflerin takdimi)	10 "
Yazılı Eksersizler (dikte, hesap)	10 "
Yazı (kelimeler ve yeni testler)	15 "
Toplam	75 dakika

Her ekip Fransız bir teknisyenle Côte-divoire'li bir eğitimciden meydana gelmektedir.

Amerika Birleşik Devletlerinde ise durum değişiktir. Bunun nedeni, Amerika Birleşik Devletlerinin teknik olanaklarının fazla olması ve okuma yazma bilmiyenlerin oldukça azınlıkta olmasıdır.

Meksika ve Cezayir'de yayınlar tamamen Audio - visuel'dir. Afişler, kartlar, diyapozitifler, maketler ve filmler kullanılmaktadır.

OKUMA YAZMA SORUNLARI VE SONUÇLARI

New York'da bir seri yayından sonra, sınavla 2500 kişiye sertifika verilmiştir.

Bir hafta sonra, tesadüfen 1000 kişi seçilerek adreslerine yeni bir sınav kâğıda gönderilmiş, 357 kişiden cevap gelmiştir.

Bu cevaplar Dauglas Scatt tarafından analiz edilmiştir. Cevap verenler tüm programları izlemişlerdir. Tümü programın faydalı olduğu noktasında birleşmektedirler. Çoğu iki ayrı istasyondan yayınları her gün izlemişlerdir. Diğer bir durum da izliyenlerin % 90'ı yabancı, % 10'u Amerika doğumlu olmasıdır.

Tunus'ta öğrencilerin kanaatlerini öğrenmek için beş karikatürden faydalanılmaktadır. Öğrenci karikatürlerin altını çizerek durumunu belirtmektedir.

İran'da öğrenciler kanaatlerini hem yazılı, hem sözlü olarak bildirmektedirler.

Guatemala'da, müfettişler bizzat yerinde sorunları incelemekte ve gelecek yayınlar için bilgi toplamaktadırlar.

Belirli sayıda cevap okuma-yazma savaşının önemini belirtmektedir. Çünkü, yetişkinin kısmının veya tamamının bir alfabetik

zasyona dönmesi söz konusudur. Ama radyo ve televizyonla eğitim bu konuda avantajlar getirmektedir. Çünkü, yayınları yeniden izleme olanağı vardır.

Bazı projelerde, sınavı başarıyla bitirenlere günlük ihtiyacı olan teknik broşür ve gazeteler verilmektedir.

Önemli miktarda öğrenci kurları terketmektedir.

Nedenleri:

- i) Saatler iyi seçilmemiştir.
- ii) Yayın ayları iyi seçilmemiştir.

Bazı yayınlar hasat zamanına rastlamaktadır.

- iii) Yer iyi seçilmemiştir. Öğrenim yeri, öğrencinin oturduğu yerden uzaktır.
- iv) Kadınların görevi zamana olanak vermemektedir.
- v) Öğrenci, göçmen işçi olduğu için sürekli olarak bir yerde durmamaktadır.
- vi) Animatörler yetersizdir.
- vii) Öğrenciler uygun materyal bulamamaktadırlar.

Alfabetizasyon eğitiminin hayat seviyesini yükselttiği her yerde kabul edilmektedir. Hem sosyal davranışlar, hem de üretim yükselmektedir. Hatta beklenmeyen bazı cevaplara rastlanmıştır. Guatemala'da alkol tüketimi düşmüş, çalışma sorumluluğu artmıştır.

DERSLERDE FAYDALI ve KAÇINILMASI GEREKEN DURUMLAR

Faydalı Durumlar:

- i) Millî Alfabetizasyon Kampanyasıyla yayınlar arasındaki bağlantı,
- ii) İyi yetişmiş öğretmen,
- iii) Organize olarak öğrencilerin kanaatinin sorulması,
- iv) Günlük hayatın değişikliklerine uygun materyal,
- v) Pratik katılma,
- vi) Televizyonda skeçler,

Kaçınılması Gereken Durumlar:

- i) Önceden planlama yapmaksızın hazırlanan projeler,
- ii) İyi yetişmemiş öğretmenler,
- iii) Radyo ve televizyon uzmanlarıyla, öğretmenler arasında anlaşmazlık,
- iv) Öğrencileri ilgilendirmiyen teorik materyaller,
- v) Sorumluluğun çok sayıda organizasyonlarca paylaşılması,

Radyo ve televizyonun temel bilgileri verdiği ve eğitsel görevi kolaylaştırdığı anlaşılmıştır.

BÖLÜM III.**TEMEL GÖRÜŞLER VE GELECEKLER**

Söz konusu üç suje, radyo-televizyon Alfabetizasyon ve yetişkinlerin eğitimidir.

Birinci derecede, alfabetizasyon insana özgü bir sorundur. Radyo ve televizyon pahalı olmayan güçlü bir araç olup, kültürel, sosyal ve psikolojik yönlerden de etkilidir. Radyo ve televizyon teknik görsel-işitsel araçlar içinde en avantajlı olanıdır. Hazırlanan rapor tamamen teorik değildir. Halen dünyada yetişkinler eğitiminde radyo ve televizyon temel bir araçtır. Alfabetizasyon Kampanyasında, organizasyonlar, yöntemler okullara göre daha az gelenekseldir.

Radyo ve televizyon Alfabetizasyon Kampanyasında kullanılan araçlardan yalnızca biridir. Hiçbir ülkede radyo ve televizyonun temel amacı alfabetizasyon değildir. Ama hızlandırıcı ve iyi sonuç alınan bir durum söz konusudur. Genel olarak üçlü bir amaç söz konusudur.

- i) Eğitmek,
- ii) Bilgi vermek,
- iii) Eğlendirmek,

Bu üç amaç ülkeden, ülkeye değişmektedir.

Alfabetizasyonda programlarının niteliği ülkelere göre değişmektedir. Televizyon ve radyo yöneldikleri kitleye sağladıkları faydalara göre pahalı araçlar değildirler. Bazen bir radyodan, bir kişi, bir grup veya bir aile faydalanmaktadır.

Seçilmiş materyaller ve programlar radyo ve televizyon aracılığıyla yaygın olarak halka iletilebilme olanaklarına sahiptir.

Kurumların belirttiklerine göre dinleyici sayısı 70.000'i aşmaktadır.

Radyo, televizyondan ucuz olmasına rağmen televizyonun sağladığı olanaklar, pahalılığının yanında önemli değildir. Ama radyo ve televizyon arasında bağlantı kurulması arzu edilmektedir.

Bu alanda tüm ülkeler uluslararası bir işbirliğine taraftardır. Genç teknisyenler yeni teknikleri ve metotları öğrenmek için arzuludurlar.

Tavsiyeler:

Anket sonuçları gösteriyor ki radyo ve televizyon faydalı bir birlik getirmelidir.

i) Radyo ve televizyonun tüm faydalarıyla kullanılabilmesi için uygundur.

ii) Eğitsel, sosyal ve ekonomik gelişmeler için zorunludur.

Tüm ülkelerde radyo ve televizyon sistemleri düzenli olarak çoğalmaktadır.

Alfabetizasyon için uygun ortamın yaratılmasında radyo ve televizyon en etkili araçlardır. Öğretmenlere, öğrencilere ve yöneticiler bu alanda ön bilgileri vermektedir.

Asya'da bir konferansta belirtildiği gibi, radyo ve televizyon yol, elektrik gibi yatırımlar kadar lüzumludur. Çünkü, uzun vadeli üretimi artırdığı söylenebilir.

Radyo ve televizyon, milli ve genel planlamadan ayrı düşünülmemelidir. Sosyal ve ekonomik planlamanın gelişmesinde radyo ve televizyona öncelik tanınmalıdır. Ama uygulama ülkeden ülkeye değişebilir.

Araştırma:

Önemli sayıda cevap araştırma zorunluluğunda ısrar etmektedir. Hangi aracın daha etkili olduğu hususunda operasyonel araştırmalar vardır. Sonuçlar araştırma çalışmalarına ve planlamaya hizmet etmektedir.

Şu konularda araştırmalar yapılmalıdır:

- i) Okuma – yazma öğretimi,
- ii) Dil
- iii) Gramer
- iv) Syntax – sentaks
- v) Okuma yazmada çıraklığı kolaylaştırıcı çalışmalar.

Araştırmalarda ekip çalışmalarına ihtiyaç vardır. Yani, teknisyen, öğretici ve uzmanlar birlikte çalışmalıdır.

Ayrıca filmlerin, bantların ve diğer yardımcı görsel – işitsel araçların etkinliği üzerinde çalışmalar yapılmalıdır. Yöntemlerin hangi koşullarda etkin oldukları araştırılmalıdır.

Alfabetizasyon merkezleri için televizyonlarda dökümantasyon merkezleri vardır. Bu dökümanların bilimselliği araştırılarak yetersiz ve geleneksel alanların açıklanması için geniş araştırmalara ihtiyaç vardır.

Bir ülkede elde edilen sonuç diğer ülkelere bildirilmeli, bunlardan faydalanılabilmelidir.

Formasyon:

Radyo ve televizyonda çalışan personelin kalifiye olması gerekir. Ülkelerin ve bölgelerin koşullarına göre çeşitli yetiştirme programları hazırlanabilir ve uygulanabilir.

Cehaletle savaşta sansasyonel görüşler ileri sürülmektedir. Yugoslavya, elektronik ve sibernetik araçların büyük avantajlar sağlıyacağı iddiasındadır.

Yeterli araç, gereçler sağlanır ve gerekli yatırımlar yapılırsa cehaletin yakında sonunun geleceği inancı kuvvetlenmektedir.

Örneğin, televizyon veya radyoda bir yayın kişisel veya grup halinde ülkenin tüm öğrencilerine, hitap edecektir. Bu yeni uygulamayı genelleştirmek ve geliştirmek için araştırma ve denemelere ihtiyaç vardır.

Şayet günümüzde insanlar cehaleti ortadan kaldırmak istiyorlarsa yeni girişimlere ihtiyaç vardır. O zaman dünyadaki 800 milyon analfabet elimine edilebilecektir. Niçin olmasın?

KRİTİK

İnceleme Unesco'nun daha önce yaptığı araştırmaların bir devamıdır. 1960'dan sonra cehalete karşı savaşta Radyo ve televizyonun kullanılması böyle bir araştırmayı gerektirmiştir.

İncelemede hazırlanan anket, üye ülkelere gönderilerek gelen cevaplar analiz edilmiştir. İnceleme çeşitli ülkelerdeki durumu saptadığı için mukayeseli bir araştırmadır. Mukayeseli araştırmalarda amaç, bir ülkede elde edilen sonuçların benzer koşullara diğer ülkelerde de uygulanabilme olanağı taşımasıdır. Bu tip araştırmalarda güçlük, genellemelerden gelmektedir.

Eğitim çok karmaşık bir süreçtir, hayatın tüm yönleriyle ilgilidir. (politik, dinî, ekonomik, sosyal) Şayet özel bir sorunu ilgilendiren çözüm söz konusu ise sorunun çözümlenmesi için ilgili literatürden faydalanılarak araştırma yöntemleri kullanılır.

Bazen sorunla eğitim arasındaki bağlantılar direkt olmayabilir. Ama bağlantılar, yavaş yavaş soruna çözüm yolları getirir.

Sorunların çözümü için çevre, bölge ve memleket çapında kurulacak teşekküllerle milletler arası teşekküllerin bir biriyle işbirliği yapması şarttır.

Araştırmada uygulanan anketteki sorular geniş bir perspektif getirdiği için yeterlidir. Unesco uzmanlarının sorunu bizzat yerinde incelemeleri ve uzmanların görüşlerinin araştırmada yer alması geçerliliği ve kapsamlılığı artırmaktadır.

Mukayeseli araştırmalarda görülen genelleme gücü göze çarpmaktadır. Ama araştırmada böyle durumlarda örnekler vererek durumu açıklamaları bu eksikliği gidermektedir.

Sonuçlar bölümünde, alfabetizasyonda radyo ve televizyonun daha etkili kullanılması için örnek modeller verilmemektedir. Ama her ülkedeki eğitim uzmanları çeşitli tavsiyeleri inceliyerek, eğer kendi ülkelerinin koşullarına uyuyorsa, örnek bir model geliştirmede sonuçlardan yararlanabilirler.

Ülkelere gönderilen anketlere, sorunla ilgili görevliler cevap vermektedir. Bazen cevaplar politik nedenlerle doğru olmamaktadır. Bu durumu kontrol edebilmek için anket soruları değişik bir şekilde hazırlanarak, soruların bir birini desteklemesi veya elimine etmesi sağlanabilir. Araştırmada böyle bir yola gidilmemiştir.

Sonuç olarak inceleme, ülkemizde de Alfabetizasyon Kampanyasında radyo ve televizyonun gereğini ortaya koyması açısından yararlanılabilir.